monaſterium, illi applicabitur, ſecus, ſi filium, aut filios inſtituit; quod ſi ſimul monaſterium, & filium, applicabitur utrique pro portionibus hæreditariis. Ratio eſt, quia ſtatutum defert hoc lucrum hæredibus; at verus hæres eſt is, qui a vero monacho inſtitutus eſt. Sic *Abbas eo c. in præſentia, num. 47. & ibi Baro n. 473.* addens, ſi nullus hæres inſtitutus ſit, ſuccedere monaſterium, tum quia ſuccedit in omnia bona profeſſi ſola legitima reſervata filiis. Item, quia hoc acquiritur poſt profeſſionem, quo caſu omnia acquirit monaſterio. Tertia ſententia docet, loquens ſtante eodem ſtatuto, ea bona applicanda eſſe monaſterio, & non patri, aut filiis monachi. Ducitur, quia monaſterio cenſetur illata injuria, & pro illa agere poteſt, & non monachus; unde monaſterio vindicta competit jure proprio, & non ratione hæreditatis. Item, quia monachus quo ad mundum pro mortuo habetur, & tranſit in poteſtatem Abbatis; ergo judicandus eſt, ut monachus occiſus, & non ut pater ejus, qui remanſit in ſæculo. Item, quia hoc jus acquiſitum eſt poſt profeſſionem, quo caſu non ſuccedit hæres inſtitutus ante profeſſionem, quia ille in ſola bona ante profeſſionem acquiſita ſuccedit; nec ſtatuti verba loquuntur, aut loqui poſſunt de profeſſis. Item, quia hoc lucrum oritur ex injuria monacho illata; at quidquid acquirit monachus, acquirit monaſterio. Hanc ſuſtinent *Federicus conſ. 34. Anton. eo c. in præſentia n. 63. & ibi Decius edit. nova à n. 221. uſque ad 226. & ibi Ferrer. n. 10. & duplici ſequenti*, explicans, ſive injuria illata ſit monacho intuitu perſonæ, ſive intuitu monaſterii. *Aleiat. leg. 3. §. Cato n. 175. ff. de verborum obligat. Tapia* alios referens *auct. ingreſſi, c. 13. n. 46. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Quarta ſententia diſtinguit; ſi injuria illata ſit monacho intuitu monaſterii, illud eſt præferendum filiis, & conſanguineis monachi interfecti, tam in actus actione, quàm in pace ineunda, & pœna capienda: ſi autem facta ſit injuria intuitu perſonæ, præferendi ſunt filii, & conſanguinei monaſterio. Sic tradit *Pariſius eo c. in præſentia, n. 128. Julius Clar.* aliis citatis, *lib. 5. receptarum, in practica criminali, §. fin. q. 58. n. 25. Zaballus in ſuis commun. q. 333. in fine.* Addunt hi duo, quando eſt dubium, reſpectu cujus injuria irrogata ſit, habendam ab utroque pacem, & utrique pœnam applicandam.

40 Ex his ſententiis, quamvis non poſſit negari, quin res ſit valde dubia, plus placet tertia, aſſerens eam pœnam applicandam monaſterio, illique competere jus accuſationis, & remiſſionis, propter rationes ibi traditas, quæ idem probant ſive id ſtatutum ſit applicans hæredibus occiſi, ſive id ſtatutum non ſit. Atque ita nullam facientes ſtatuti mentionem, docent pecuniam pro occiſione illa applicandam monaſterio, *Guill. Bened. c. raynutius, verbo condidit, el 2. num. 17. de teſtam. Padilla l. tranſire num. 38. & 39. C. de tranſact. Manuel qq. regul. tomo 2. quæſt. 42. art. 3. Farinacius in praxi criminali tomo 1. tit. de accuſat. quæſt. 13. num. 26. verſic. Sed certè* ubi notat, dum dicitur pacem obtinendam a monaſterio, id intelligendum eſſe quo ad jus accuſandi, ac remiſſionis juris illius faciendæ, & pecuniæ, vel pœnæ pro remiſſione capiendæ, ſecus, ſi agatur de obtinenda pace vigore ſtatuti minuentis pœnam propter pacem, quod fundatum eſt in quiete Reipublicæ, ad hoc, ut pace inita, extinguantur inimicitiæ, tunc quocumque intuitu facta ſit injuria, eſt ſemper pax requirenda a conſanguineis, quia quantumvis monaſterium remittat, non ceſſat eorum indignatio, atque inimicitiarum, & vindictæ ſumendæ periculum.

41 Atque idem intelligo, etſi ille profeſſus interfectus, eſſet ex religionibus, quæ in ejus bona non ſuccedunt: quia rationes tertiæ ſententiæ id probant, cùm non innitantur juri ſuccedendi, ſed quod injuria cenſeatur irrogata monaſterio, & ille monachus cenſeatur, ut monachus interfectus, & quod jam in monaſterii poteſtatem tranſierit. Quare, cum eædem rationes militent in religioſo Societatis JESU poſt ſola biennii vota interfecto, idem in hoc caſu cenſendum puto.

CAPUT XIII.

Quæ munera obire, aut quos actus exercere in judicio religioſis interdictum ſit.

SUMMARIUM.

Officium advocati, aut procuratoris, an interdicatur monachis, & omnibus religioſis? num. 1.
An interdicatur novitiis, vel iis, qui in Societate JESU vota biennii emiſere? num. 2.
Exiguntur licentia ſuperioris, & utilitas monaſterii, ut hæc omnia liceant, num. 3.
Si altera conditio deficiat, non licet hæc exercere in foro etiam eccleſiaſtico, & illis concurrentibus, licet etiam in foro ſæculari, num. 4.
An ſat ſit licentia petita, nec obtenta? num. 5.
An debeat licentia præcedere commiſſionem officii procuratoris, an ſolam ſuſceptionem? num. 6.
Utrùm ſufficiat licentia tacita? num. 7.
Quis ſuperior poſſit concedere hanc licentiam? num, 8,
An poſſit eam concedere Epiſcopus? num, 9,
Quid ſi in aliqua religione interdictum ſit ſuperiori immediato hanc licentiam concedere, ut in Societate JESU? num. 10.
An frater Franciſcanus poſſit de licentia ſuperioris hæc munera obire? num. 11.
An religioſus poſſit ſubſtituere abſque ſuperioris licentia? num. 12.
Quid ſi religioſus habeat licentiam, ut ſit procurator, an poſſit abſque alia ſuperioris licentia ſubſtituere? num. 13.
An religioſus interdicatur ſubſtituere, quando non conſtituitur procurator, ſed tantum ſimplex nuntius ad ſubſtituendum, num. 14.
An ſi ſubſtituat, vel conſtituat procuratorem, valeat ſubſtitutio, & conſtitutio? num. 15.
An utilitas monaſterii requiſita, debeat eſſe directa, an potius ſufficiat lucrum inde monaſterio accreſcens, vel id officium poſſit ſuſcipi pro amico utili monaſterio? refertur quadam ſententia, num. 16.
Explicatur ſententia Auctoris, num. 17.
An ſuperior ipſe religionis poſſit hæc munera obire abſque alia licentia? num. 18.
An in negotiis Abbatis monaſterii, vel ad ipſum accuſandum, vel ad denunciandum, poſſit religioſus eſſe procurator, vel advocatus? num. 19.
Quid in negotiis cujuſcumque religioſi ejuſdem religionis? num. 20.
Quid in negotiis religioſi alterius religionis? num, 21.
Quid in negotiis Epiſcopi? num. 22.
Quid pro miſerabilibus perſonis? num. 23.
Quid pro ſibi conſanguineis? num. 24.
An pluribus religioſis proſequentibus unum negotium, poſſit unus ex illis conſtitui procurator? num. 25.
Quid ſi poſt litem conteſtatam procurator alicujus ingrediatur religionem? num. 26.
Quid ſit advocare? num. 27.
An id ſit adire Judicem petendo terminum, allegando jura partis? num. 28.
An id ſit conſilium præſtare verbo, aut ſcriptis? num. 29.
An id ſit intervenire, ut contractus inter aliquos ineatur? num. 30.
An id ſit jura partis allegare coram arbitratore, vel arbitro? num. 31.
An qui ex pacto, vel ſtatuto, aut lege, tenetur non advocare, poſſit verbo, aut ſcriptis privatim conſulere? num. 32.
An neque in una cauſa integrum ſit monachis procurare, aut advocare? refertur quadam ſententia, num. 33.
Explicatur ſententia Auctoris, num. 34.
An illa unica cauſa intelligatur de una ſolum, vel de pluribus ſucceſſivè, ita ut unica ſemper defendatur? num. 35.
An prohibitio hæc intelligatur de procuratione ſuſcipienda ſive ad actus judiciales, ſive ad extrajudiciales, & poſſit eſſe procurator ad acceptandum, vel reſignandum beneficium? refertur quadam ſententia, num. 36.
Explicatur ſententia Auctoris, num. 37.
An ad procurationem in actibus extrajudicialibus exigatur licentia ſuperioris, & utilitas monaſterii? num. 38.
An ſi religioſus ſine licentia ſuperioris procurator conſtituatur, vel abſque utilitate monaſterii, valeant geſta? num. 39.
Refertur duplex ſententia, num. 40.
Explicatur ſententia Auctoris, & ibi, quid ſi ſit advocatus? num. 41.
An valeant geſta, ſi adverſarius excipiat? num. 42.
An poſſit exceptio hæc poſt litem conteſtatam poni? num. 43.
An ſi pars adverſa objiciat non eſſe utilitatem monaſterii, ſit audienda, vel cujus ſit hoc opponere? num. 44.
An ſi monachus procurator abſque licentia conſtitutus gerat utiliter negotia monaſterii, poſſint geſta ab ipſo ratificari? num. 45.

1 PRimò, interdicitur religioſis munus advocati, vel procuratoris obire, niſi ſuperioris licentia, & utilitate monaſterii concurrentibus; habetur in *Concil. Tarraconenſi c. 11.* & refertur *c. monachi, el 2. 16. q. 1.* ibi; *Similiter, ut nullus monachorum forenſis negotii ſuſceptor, vel executor exiſtat, niſi quod monaſterii expoſcit utilitas Abbate ſibi nihilominus imperante.* Quod idem confirmatur, & approbatur *c. 2. de poſtuland.* quæ verba explicat *Gloſ. eo c. monachi in caſus poſitione, Turrecr. n. 2. Innoc. eo c. 2. num. unic. Hoſtienſis n. 1. Joan. Andr. n. 2. Card. num. unic. q. 2. Antonius n. 8. Abbas n. 3.* in hunc modum, ſuſceptores, id eſt, advocati, executores, id eſt, procuratores: vel, ut explicant *Hoſtienſis Joan. Andr. Antonius Abbas*, comprehenditur ſub his vocibus omne munus ad cauſarum forum ſpectans; & de procuratoris officio habetur expreſſè *Clem. religioſus*, ibi: *Non poteſt ſine ſui ſuperioris licentia procurationis officium ſuſcipere.* Et quamvis textus *eo c. monachi*, loquatur de monachis, idem tamen dicendum eſt de quibuſcumque veris religioſis, & conſtat ex *eo c. 2. de poſtulando*, ubi conſultus Pontifex, an ea prohibitio monachis facta, comprehendat quoque monachos regulares, qui laxiori regulæ inſerviunt, ut dicitur *c. quod Dei timorem, de ſtatu regular.* reſpondet comprehendere. Idem etiam conſtat ex *d. Clem. religioſus*, quæ in ea prohibitione verbo *religioſus* uſa eſt; & ratio eſt, quia ea prohibitio non reſpectum habuit ad ordinem monachorum, ſed ad religionem. Atque ita docent *Gloſſa ead. Clem. religioſus, verb. religioſus, & ibi Abbas num. 1, Imola num, 6. & 10. Idem Abbas eo cap. 2. num. 1,*

Syl

Sylveſter verb. advocatus, q. 6. Sayro Clavis regia lib. 12. c. 22. n. 3.

2 Non autem comprehenduntur novitii in hac prohibitione, quia non veri religioſi ſunt *Gloſ. ead. Clem. religioſus, verb. religioſus, & ibi Abbas n. 1, Imola n. 10. Felin. c. cum I. & A. num. 11. de ſententia, & re judicata.* Quamvis autem *Gloſſa, & Imola* ibi dicant ſolos profeſſos in hac prohibitione comprehendi, non negandum eſt comprehendi religioſos Societatis JESU, qui ſola biennii vota ſimplicia emiſere, quia per ea deſinunt eſſe novitii, & ſunt verè religioſi, & ſolos novitios voluerunt excludere, dum dicunt ſolos profeſſos comprehendi. Unde minus bene *Tiraquell. de retract. lignagier, §. 1. gloſ. 8. num. 22. & Anton. Cuccus lib. 3. inſtit. moral. tit. 1. num. 95. & Lelius Zecchius de reb. eccleſ. tit. de regularibus, cap. 3. num. 10.* dicunt novitium non poſſe eſſe procuratorem.

3 Unde duplex conjunctim conditio requiritur, nec ſufficit alterutram contingere, nempe, ſuperioris licentia, & utilitas monaſterii, quia textus *eo c. monachi, & eo cap. 2,* utramque petunt, & ita docent *Gloſ. eo cap. 2. verb. imperante, & ibi Hoſtienſ. n. 2. Anton. n. 1, Abbas n. 2. Imola n. 1, & 2. Gloſ. Clement. religioſus, verb. licentia, de procuratoribus, Archid. eo c. monachi n. 2. & ibi Bellamera n, 12. Idem Bellamera c. cum I. & A. n. 13. de ſententia, & re judicata, ubi Imola num. ult. Henric. n. 9. Roſel. verb. advocatus n. 22. ubi Angel. n. 8. Sylveſt. q. 6. Tabiena q. 7. n. 8. Armill. n. 8. Guillelmus Redovanus de ſpoliis Eccleſiaſticorum q. 2. n. 27.* habetur *tomo 14. tract. Sayro in clavis regia lib, 12. cap. 22. num. 5. Fulvius Pacianus conſ. 162. num, 192. & 193.* Quamvis *Bonifacius ead. Clement. religioſus num. 22. & 23.* minus bene communi huic ſententiæ contradicat, dicens ſat eſſe ſuperioris licentiam, quia illa Clementina nihil aliud petitur: ſed tamen debere intelligi juxta alios textus, concurrente monaſterii utilitate.

4 Et quidem, ſi altera ex his conditionibus deficiat, nec in foro ſæculari, nec eccleſiaſtico integrum eſt religioſis ea munera advocati, vel procuratoris obire, quia textus id prohibentes generaliter, & indiſtinctè loquuntur: immo expreſſè *c. monachi, el 2. 16. q. 1. & 2. c. 2. de poſtulando*, dicunt, forenſis, & eccleſiaſtici negotii; & *Hoſtienſ. eo c. 2. initio* explicat, forenſis, id eſt ſæcularis. Atque ita docent *Speculator tit. de advocato, §. objicitur c. advocatum n. 2. Abbas eo c. 2, n. 1. Archid. eo c. monachi, ſtatim in princip. & ibi Bellamera ſtatim in princip. Sylveſt. verb, advocatus, q. 6. Sayro allegatus num. præcedenti.* Illis autem conditionibus concurrentibus poterunt advocare, aut procurare, nedum in foro eccleſiaſtico, ſed etiam in ſæculari, ut colligitur ex *c. 1. de poſtulando*, ubi cùm interdicatur clericis in negotiis ſæcularibus coram Judice ſæculari advocare, excipitur; niſi propriam cauſam, vel Eccleſiæ ſuæ fuerint proſequuti. Atque ita docent *Antonius c. 2. n. 1. de poſtulando, & ibi Abbas n. 2. Imola n. 1. Bellamera c. cum I. & A. n. 13. de ſententia, & re judicata, Henric. ibi n. 14. Roſell. Angel. Sylveſt. Tabien. Armil. Guillelm. Redovanus, Sayro, num. præcedenti allegati.* Quod tamen intelligendum eſt, coram Judice ſæculari, modo cauſa ſit civilis; nam in criminalibus nullatenus liceret, ut conſtat argum. ex *c. 1. & c. final. de poſtulando*, & bene tradunt *Bellamera, Henric. Angel. Sylveſt. Tabiena, ibi.* At coram Judice eccleſiaſtico licitum quoque erit in criminalibus cauſis advocare, & procurare, concurrentibus prædictis conditionibus, ut bene docent *Henricus, & Bellamera ibi.*

5 Circa priorem ergo conditionem, poſſet quiſpiam exiſtimare, ſat eſſe licentiam petitam, & non obtentam, ut monachus poſſit eſſe procurator. Videtur ſat petita, quia *c. 2. de teſtam. in 6.* ubi exigitur licentia petita, & obtenta, ut religioſus ſit executor teſtamenti, exprimitur, ut licentia petatur, & obtineatur: at textus *c. 2. de poſtulando & c. monachi 16. q. 1. & Clement. religioſus, de procurat.* non explicant licentiam eam obtinendam eſſe, & ita videntur poſſe intelligi de licentia petita. Cæterùm, dicendum eſt, opus quoque eſſe eam obtineri, tum quia *id c. 2. de poſtulando, & id c. monachi*, petunt, ut Abbas id imperet, ibi, *Abbate nihilominus imperante*: at non dicitur imperare ex eo ſolùm, quod ab eo licentia petatur, niſi illam concedat. Præterea, quia *Clem. illa religioſus*, ſic ait: *non poteſt ſine ſui ſuperioris licentia.* At particula (*ſine*) denotat eam obtinendam eſſe *c. ne opus, de temporibus ordin.* Nec obſtat ratio contraria, quia in eo textu majoris claritatis gratia utrumque expreſſum eſt. Ita docent *Card, ea Clem. religioſus n. 3. oppoſ. 3. & ibi Imola n, 10, Paulus ibi* quem uterque allegat.

6 Sufficit, ut hæc licentia præcedat ſuſceptionem mandati procuratoris; quare ante licentiam poteſt inſtitui religioſus procurator: at ipſe acceptare non poteſt, donec licentiam obtineat. Conſtat, quia *dicta Clem. religioſus*, ſic ait: *non poteſt ſine ſui ſuperioris licentia procuratoris officium ſuſcipere.* Ergo ſat eſt, ut ea licentia acceptationem officii præcedat: atque ita docet *Card. ibi n. 3.*

7 Utrùm autem ſufficiat licentia tacita, eadem eſt difficultas, quam tetigi ſupra *c. 11. n. 11.* de licentia ad acceptandum munus executoris teſtamenti: & qui dicunt ibi non ſufficere tacitam, dicent quoque in hoc caſu, cum eadem ſit ratio; & nos, qui ibi tenuimus ſufficere tacitam, tenemus idem in hac quæſtione.

8 Poteſtque hanc licentiam concedere ſuperior immediatus religionis, ſicut in ſimili dixi ſup. *cap. 11. num. 15.* quia militant eædem rationes, cum ſimiliter textus hanc licentiam petentes ſolius ſuperioris meminerint, & hic verè ſuperior ſit. Præterea, quia, ut *num. 18.* dicemus, ipſe immediatus ſuperior poteſt abſque alicujus licentia hoc munus obire, quod utique non poſſet, niſi ipſius eſſet ſubditis ad id licentiam concedere. Atque ita docent *Card. ea Clem. religioſus, n. 2. notab. 3. & ibi Anchar. n. 1. notab. 2. Imola n. 8.* addit benè *Cardinal.* non opus eſſe licentia Epiſcopi. Nec exigitur licentia conventus, quia ea nullo jure petitur, ſed ſolius ſuperioris, ut dixi in ſimili *eod. c. 11. n. 15.*

9 Immò Doctores aliqui aſſerunt poſſe religioſum id munus obire ex licentia Epiſcopi: hi ſunt *Innocent. c. cum I. & A. num. 3. de ſententia, & re judicata; & ibi Hoſtienſis num. 2. Joan. Andr. num. 2. Antonius num. 7. Abbas num. 29. Bellamera num. 7. & 13. Henric. num. 4.* & favent *Anchar. ea Clem. religioſus num. 1. notab. 2.* ubi ait ſuperiorem eſſe Epiſcopum, & Abbatem: ſed contrarium tradit *Cardin. ea Clem. religioſus num. 2. notab. 3.* dicens non ſat eſſe licentiam Epiſcopi; *& ibi Imola num. 8.* niſi, inquit, eſſet aliquis religioſus nullius monaſterii. Sed dicendum eſt nullo pacto ſufficere, nec eſſe neceſſariam licentiam Epiſcopi niſi monaſterium ipſi ſubeſſet; tunc enim verum dicerent priores DD. ſufficere licentiam Epiſcopi, quia eſſet verus ſuperior: at in eo caſu ſufficeret quoque licentia immediata ſuperioris conventus, quia eſſet verus ſuperior, non obſtante quod ſubeſſet Epiſcopo, ſicut huic veræ ſuperioritati non obſtat ipſum eſſe ſubditum Provinciali, & Generali.

10 Dum autem dicimus ſufficere licentiam immediati ſuperioris, intelligendum eſt niſi in aliqua religione interdictum eſſet ſuperiori immediato licentiam hanc concedere; ſicut in ſimili dixi *c. 11. citato n. 16.* Quare in Societate JESU non poſſet ſuperior aliquis præter Generalem concedere facultatem religioſo, ut eſſet procurator rerum civilium, aut ad ſimilia officia, id enim habetur expreſſè *6. p. conſtit. c. 3. §. 7. in comment. litera D.* Unde, ut dixi eodem *c. 11. n. 18,* qui cum alterius ſuperioris facultate, præter Generalem, ea munera obiret in Societate JESU, non ſolius Conſtitutionis Societatis JESU eſſet tranſgreſſor, ſed juris communis imponentis hoc præceptum, quod, cum ſit in materia gravi, obligat ad mortale.

11 Sed de monachis Franciſcanis eſt ſpeciale dubium, an illi poſſint eſſe procuratores de licentia ſuorum ſuperiorum. Affirmat *Fulvius Pacianus conſ. 162. num. 159.* citans *Cardin. Clem. religioſus q. 13. num, 16. col. final. de procuratoribus.* Sed dicendum eſt, eos non poſſe etiam ex licentia ſuorum ſuperiorum, hujuſmodi munus obire. Probatur, quia non poſſunt eſſe executores teſtamentorum, ut dictum eſt *c. 11. n. 14.* cum tamen munus executoris ſit magis pium, quam munus procuratoris. Inſuper, licet alii religioſi poſſint eſſe arbitri: ut infra dicetur, non tamen poſſunt Franciſcani id munus obire, etiam cum licentia ſuorum ſuperiorum, ut probabitur *n. 65. & 66.* Ergo nec poterunt eſſe procuratores: eadem enim eſt, ſeu major ratio in hoc munere, quæ in aliis procedit.

12 Nec tantum non poteſt religioſus eſſe procurator, verùm etiam nec poteſt ex quantovis alicujus mandato ad id dato procuratorem conſtituere aut ſubſtituere, quia id interdicitur *Clem. religioſus de procurat.* Ratioque eſt, quia ſubſtitutus non recipit officium abſque actu ſubſtituentis; atque adeò, etſi poteſtas ſubſtituti derivetur a primo conſtituente, at ſit mediante actu religioſi: ſi autem adſit ſuperioris licentia, poteſt religioſus conſtituere, aut ſubſtituere procuratorem, quia etſi textus *ea Clem. religioſus*, decidat non poſſe conſtituere, aut ſubſtituere, & non dicat abſque licentia, cum tamen id addiderit in priori parte, ubi dixerat non poſſe conſtitui ipſum religioſum procuratorem, cenſetur idem repetitum in poſteriori; quippe utitur textus particula (*ita*) quæ ejus eſt naturæ, ut præcedentia repetat. Atque ita docet *Gloſ. ea Clem. religioſus verb. ſubſtituere, & ibi Cardin. num. 4. oppoſ. 7. & 10. & 12. Imola num. 15. Bonifacius num. 35. & 36.* Sed credo non exigi ad hoc utilitatem monaſterii, quia is textus eam non petit, & alii textus relati *num. 3.* eam petentes, loquuntur, quando ipſemet religioſus dicitur eſſe procurator.

13 Quod ſi religioſus habeat licentiam, ut ſit procurator, & talis conſtituatur cum facultate ſubſtituendi, non indiget nova ſuperioris facultate, ut ſubſtituere valeat, quia eo ipſo quod facultas acceptandi officii procuratoris eſt ſibi conceſſa, cenſetur quoque concedi facultas ſubſtituendi ex ſolo ſubſtituentis mandato conceſſa. Sic tradunt *Cardin. ea Clem. religioſus, num. 7. oppoſ. 11. & ibi Imola num, 10. Bonifac. num. 42.*

14 Dum autem dicitur non poſſe religioſum abſque ſuperioris licentia ſubſtituere, intelligit *Bartol. lib. 1. §. Item acquirimus num. ultim. ff. de acquir. poſſeſſ.* quando religioſus conſtituitur procurator, & datur ei ſimplex ſubſtituendi mandatum, ſecus ſi conſtituatur ſimplex nuntius ad conſtituendum procuratorem, quia inhabilitas nuntii non obſtat, eo quod in hoc caſu nudum miniſterium exerceatur. Sed *Abbas ea Clem. religioſus, in fin.* hanc licentiam reprobat, dicens in utroque eventu exigi licentiam, quod

 cre-

credo veriùs, quia textus ille indiſtinctè loquitur, & religioſus non habet velle, aut nolle.

15 Sed ſi petas, an ſi ſubſtituat, aut conſtituat procuratorem ex mandato domini ſine ſuperioris licentia, valeat ſubſtitutio? *Imola ea Clem. religioſus num.*15. tenet non valere ſubſtitutionem, quod duplici limitatione crederem verum. Prior eſt, quando eſſet ad judicialia, ſecus ad extrajudicialia negotia, ſicut dicemus *num.*41. non eſſe irritum, ſi abſque licentia conſtituatur ille religioſus procurator ad extrajudicialia, ſed tantùm quando ad judicialia, quia textus *ea Clem. religioſus*, in utroque caſu, nempe, ut ipſe religioſus conſtituatur procurator, & ut ſubſtituat, utitur verbo (*non poteſt.*) Poſterior eſt quando ipſe religioſus conſtitueretur abſque licentia ſuperioris procurator, cum facultate ſubſtituendi; ſicut enim principalis conſtitutio eſt irrita, ita & acceſſoria ſubſtituendi poteſtas. At ſi non conſtitueretur ipſe procurator, ſed nudus miniſter ad conſtituendum, vel ſubſtituendum procuratorem, exiſtimo valere hanc ſubſtitutionem. Et in hoc caſu eſt vera ſententia *Bartoli num. præced. allegata*, & hoc probat ejus ratio quamvis peccaret religioſus id abſque licentia faciens, ut *num.* 11. diximus.

16 Circa poſteriorem conditionem, nempe utilitatem monaſterii, non modica eſt difficultas, quid nomine utilitatis monaſterii intelligatur. Quidam intelligunt eam utilitatem debere eſſe directam, utpotè ſi tractetur de rebus monaſterii conſervandis, aut in judicio petendis, aut defendendis. Quare dicunt non cenſeri utilitatem monaſterii, ut pro ea integrum ſit religioſis patrocinari, aut procurare, ſi velint, & circa alienas cauſas id munus in judicio obire, ut inde lucrum obveniat monaſterio, quantumvis pauperi, ac ære alieno gravato. Ducuntur, quòd textus ea munera interdicentes petant utilitatem monaſterii; quòd ſi nomine utilitatis intelligeretur quæcumque indirecta, id munus ſemper liceret religioſis, cùm lucra ex eo parta in monaſterii utilitatem cederent. Atque ita docent *Joan. Andr.* relatè diſputata, *regul. in argum.* 78. *num.*13. *& ſequentib. de regul. juris in* 6. *& ibi Francus in fine*, *Idem Joan. Andr. addit. ad Speculat. tit. de advocato* §. *objicitur c. advocato nu.*2. *verbo utilitas*, *& c.*2. *nu.*3. *de poſtulando*, *& ibi Anton. in fine*, *Card. in fine*, *Anchar. nu.*2. *notab.*3. *Imola nu.*2. *Bellamera ſtatim in princ. Sylveſter verbo advocatus q.* 7. *Chriſtophorus de Paz in leges ſtyli*, *tomo* 6. *ſcholio unico*, *num.*7.

17 Sed quamvis hoc ſit ſatis probabile, reputo probabilius, ſufficere utilitatem eam indirectam monaſterii indigentis ad magnam pauperiem ſublevandam, & æs alienum abſolvendum, ut religioſus id munus obeat. Ducor, quòd id non ſolius utilitatis, ſed maximæ monaſterii neceſſitatis jure optimo nomen mereatur. Secundò, quia *Innocent. c. cum I. & A, nu,* 2. *de ſententia*, *& re judicata*, *& ibi Hoſtien. n.* 2. *Joann. Andr. num.* 2. *Anton. nu.*7. *Abbas num.* 19. *Anchar. num.*12. *Felin. nu.*12. *Imola num. ult. Bellamera nu.* 6. *&* 13. *Henric. num.* 4. *Decius c.*2. *nova edit. num.*72. *de judiciis*, *Idem Imola Clem.* 2. *num.*26. *de reſcript. Clement. religioſus*, *num.* 8. *de procurat. & ibi Card. num.* 8. *de procurat. & ibi Card. nu.* 8. *qu.* 3. *idem Abbas c.* 2. *nu* , 2. *ne clerici*, *vel monachi*. *Roman. antiquæ edit. ſingula* 274. *nova* 278. *ubi Nicolaus Pignolatus in add. Everad. in ſuis topicis loco à ſervo ad monachum num.*4. *Jacobinus de S. Georgio l. militem in fine*, *C. de procuratoribus*, *Vantius tract. de nullitatibus*, *tit. qualiter ſententia*, *& proceſſus*, *qui dicuntur nulli defendi*, *ſeu reparari poſſint nu.*84. habetur *tomo* 4. *tractatuum*. *Mandoſius caſibus annalibus* 64. *caſu* 194. *Navarr. Guillelmus Redovanus*, *Salzedo*, *& Sayro ſtatim allegandi* optimè tradunt integrum eſſe religioſo patrocinari, aut procurare pro intimo monaſterii amico, eique valde utili; & probant ex *cap. per venerabilem*, *qui filii ſint legitimi*, ubi Archiepiſcopus fuit procurator laici amici, cùm tamen id munus magis interdictum ſit Epiſcopo, quàm religioſis, *c. quia Epiſcopi* 5. *qu.* 3. *& c. cùm ſimus* 19. *qu.* 3. ſufficit ergo indirecta monaſterii utilitas ad hoc; neque obſtant argumenta contraria, quia non id fatemur de quacumque indirecta utilitate, & de quocumque lucro, ſed quando magna monaſterii indigentia ad id lucrum procurandum obligaret, vel quando magnum damnum ſentiret ex omiſſione non annuens votis amici utiliſſima monaſterio. Et ita hanc partem ſuſtinent *Abbas cap.*2. *num.*3. *de poſtulando*. *Navarr. comment.* 2. *de regular. num.* 66. *Guillelmus Redovanus de ſpoliis eccleſiaſticorum qu.* 2. *num.* 27. *Salzedo in practicam Bernardi Diaz cap.* 63. *paulò poſt principium*. *Gonzalez reg.* 8. *cancellariæ*, *gloſſ.* 2. *num.* 33. *Emmanuel Sà ſum. verbo advocatus num.*2. *Sayro Clavis regiæ lib.*12. *cap.* 22. *num.*5. Et apertè ſunt hujus ſententiæ *Roſell. verbo advocatus num.*24. *& ibi Angelus num.* 9. *Tabiena queſt.*7. *numer.* 8. *Armilla numero* 8. ſolùm enim dicunt æquiùs fore, & honeſtiùs, ut religioſi in his caſibus ab hoc munere ſe abſtineant. Et hæc quidem ſententia vera eſt, etiamſi coram Judice ſæculari, in cauſis tamen civilibus, eo munere fungantur, ut optimè docent *Navarr. Salzedo*, *Sayro*, *Emmanuel Sà*, *ibidem*.

18 Sunt tamen aliqui caſus, in quibus poteſt religioſus advocati, aut procuratoris munus obire. Primus eſt, ſi ſit ſuperior religionis. ſicut enim poteſt dare ſubditis licentiam hujus muneris obeundi, ita ipſe poteſt id obire: & in ſimili de officio executoris teſtamenti diximus *cap.*11. *num.*5. & tradunt *Gloſſa c. de præſentium*, *verbo defenſor* 16. *q.* 1. *& Clem. religioſus*, *verbo religioſus*, *de procurat. & ibi Cardin. num.*3. *oppoſ.* 2. *Imola num.*12. *Abbas num.*4. *Boniſac. num.* 21. 22. *Idem Abbas c. in noſtra*, *num.*9. *de procurat. & c. ſopita n.* 3. *de cenſibus*, *& ibi Hoſtienſis num.*1. *idem Abbas c.* 2. *nu.* 4. *de poſtul. Decius c.*1. *in nova edit. num.*71. *de judic. Felinus c. inſuper*, *paulò poſt princ. de teſtibus*. *Bertrand. conſ.*226. *num.*3. *vol.*3. *in priori parte*, *Staphylæus de litteris gratiæ*, *tit. de forma impetrandi*, §. *tranſeo nunc ad dignitates*, *num.*10. *Navar. comm.*3. *num.*64. *de regul. Azor. tom.* 1. *inſtit. moral. lib.* 12. *c.*11. *qu.*9. *Fulvius Pacianus conſ.*162. *à num.*176. *uſque ad* 181. *tit.* 1. ubi probat, religioſos habentes aliquam adminiſtrationem, aut aliquem Prioratum poſſe eſſe procuratores abſque licentia, & alios refert, quod verum eſt. Quamvis *Felinus* immeritò dubitarit *c. cum I. & A. num.* 12. *de ſentent. & re judic.* eſt tamen hoc intelligendum, dummodo adſit utilitas monaſterii, ut benè animadvertit *Abbas, ea Clem. religioſus*, *num.* 4. cùm ad id munus obeundum non ſufficiat ſuperioris licentia, ſed utilitas quoque monaſterii debeat concurrere, ut probavimus *num.*3. Similiter eſt intelligenda, niſi in religione illa ſolus Generalis poſſit dare eam licentiam, ut contingere in Societate JESU diximus *nu.*20. nam tunc nullus ſuperior poterit abſque Generalis licentia eo munere fungi, ſicut in officio executoris teſtamenti diximus *c.*11. *num.*18.

19 Secundus caſus eſt; in negotiis Abbatis monaſterii poteſt religioſus ex illius licentia conſtitui procurator, ut ſi de ejus crimine inquiratur, aut electione tractetur, & opus ſit illum defendere, quia utilitas monaſterii vertitur, ſi bonus Prælatus ei præficiatur, ab eoque defendatur. Sic tradunt *Innoc. c. cum I. & A. nu.*2. *de ſententia*, *et re judicata*, *et ibi Hoſtienſis num.*2. *Joannes Andr. nu.*2. *Abbas nu.*29. *Anton. num.*7. *Imola nu. ultimo*, *Anchar. nu.*12. *Bellamera nu.*6. *Card. Clem. religioſus nu.*8. *qu.* 4. *de procurat. Fulvius Pacianus conſ.* 162. *nu.*189. *tit.*1. Quòd ſi ſit ad accuſandum, aut denunciandum Abbatem nulla opus eſt ipſius licentia, ſed poteſt religioſus conſtitui ad id procurator. Ratio eſt, quia, ut dixi *c. præced. nu.*19. integrum eſt religioſo accuſare, aut denunciare ſuum Abbatem. Sic tradunt *Innocent. Hoſt. Joannes Andr. Anton. nu.*6. *Abbas*, *et Bellam. num. præced. allegati*, *Ant. eo c. cùm I. et A. num.* 2.

20 Immò, & in negotiis cujuſcumque religioſi ejuſdem religionis poteſt conſtitui procurator, vel eſſe advocatus religioſus cum licentia ſuperioris, quia eſt ſatis utilis ſuæ religioni defendi quemcumque illius monachum, & colligitur à contrario ſenſu ex *Clem. religioſus*, *de procurat.* & docent ibi citatis *Joanne de Ligna et Zenzelino*, *Card. Clem. religioſus nu.*2. *q.*2. *de procurat. et ibi Imola nu.* 8.

21 Et quidam extendunt ad negotia religioſi diverſæ religionis, quia *ea Clement. religioſus*, utrumque caſum videtur participare. Atque ita docent *Joan. de Ligna*, *Zenzelinus*, *et Card. ibi*. Sed jure optimo contradicit *Imola ibi*, quòd ad hæc munia ſuſcipienda ultra ſuperioris licentiam exigatur utilitas monaſterii, quæ nullatenus invenitur in defenſione religioſi alterius religionis; & ideo jure optimo *Clem. illa religioſus*, dixit, pro religioſo ſui, vel alterius monaſterii, & non dixit ſuæ, vel alterius profeſſionis, ut denotaret exigi eſſe ejuſdem profeſſionis, quamvis alterius monaſterii. Immò nec pro negotiis alterius religionis fas eſſe religioſo hoc munus obire, tradunt *Ancharanus conſil.* 57. *quædam ex prædictis*, *num.*1. *Felinus d. c. cum I. et A. num.* 12. Quòd ſi religioſi poſſunt eſſe procuratores pro religioſo alterius monaſterii ejuſdem profeſſionis, multò meliori jure id munus obire poterunt pro quovis monaſterio ejuſdem religionis; ut benè notat *Fulvius Pacianus citatus conſil.* 162. *num.* 196. qui *numero ſequent.* docet religioſos poſſe eſſe arbitros in differentiis contingentibus in electione Abbatis alieni monaſterii.

22 Alii quoque extendunt ad negotia Epiſcopi, ut poſſit religioſus de licentia ſui Abbatis. Sic docent *Hoſtienſis cap. ſopitæ*, *n.*1. *de cenſibus*, *et ibi Abbas nu.*3. dicit id notandum, licèt jure non probetur apertè. Idem tenet *Felin. c. cum I. et A. nu.*12. *de ſententia*, *et re jud. Card. Clem. religioſus nu.* 7. *q.*3. *de procurat.* & placet, quia utilitas monaſterii eſt non modica habere Epiſcopum, à quo in multis dependet proprium. Idem tradit *Fulvius Pacianus citatus conſ.* 162. *n.* 190. extendens quoque eamdem doctrinam ad defenſionem laici patroni, vel magni Principis.

23 Tertius caſus eſt, in quo poteſt monachus de licentia ſui Abbatis eſſe advocatus, vel procurator, cùm id munus ſuſcipit pro miſerabilibus perſonis tuendis; eſt enim Eccleſiæ proprium eas perſonas præſidio deſtitutas tueri. Atque ita docent *Speculator tit. de advocato*, §. *objicitur contra advocatum num.* 3. *Gloſſa c. de præſentium*, *verb. defenſor* 16. *queſt.* 1. *Cardin. c.* 2. *num. unico queſt.* 1. *de poſtulando*, *et ibi Anchar. num.*2. *notab.*3. *Imola nu.*3. *Bellamera ad fin. idem Cardin. Clement. religioſus*, *num.* 3. *oppoſ. de procurat. et ibi Anchar. num.* 1. *notab.*1. *Navar. comm.* 2. *nu.*67. *de regul. Salzedo addit. ad pract. Bernard. Diaz c.* 63. *paulò poſt princip. Sayro Clav. Regiæ*, *lib.*12. *c.*22. *nu.*5. *Fulvius Pacianus dicto conſ.* 162. *n.* 194. *tit.* 1. & ſtatim *num.*195. docet idem de officio arbitri, etſi nulla monaſterii utilitas ſit.

24 Non tamen poteſt pro conjunctis ſibi perſonis, ſi miſerabiles non ſint. Quia in eo non vertitur utilitas monaſterii, nec monachos decet carnalem cognationem adeò ſpectare, ut ratione ipſius negotiis ſæcularibus ſe implicent. Atque ita docent *Imol. Clem. religioſus*, *num.* 10. *& ibi Anchar. n.* 1. *notab.* 2. *Card. n.* 3. *oppoſ.* 4. *Joan. Andr. c.* 2. *de poſtulando*, *n.* 8. *Hoſt. ibi n.* 2. *&* 3. *Abb. n.* 4. *in fin. Anton. n.* 7. *Card. n. unic. oppoſ.* 1. *Anchar. n.* 3. *Henric. n.* 1. *Bullam n.* 1. *Imola n.* 2.

25 Ultimus caſus eſt, in proſequutione cujuſvis negotii, ubi plures monachi admittuntur; & conveniunt ut idem, poteſt unus ex illis conſtitui procurator pro aliis, etſi plures accuſent Abbatem, vel proſequantur electionem, vel alio modo ſit res communis. Conſtat ex *c. olim*, *de accuſat. & c. cum I. & A. n.* 12. *de ſententia*, *& re judic.* & ex *Clem. religioſus*, *de procurat.* & tradit ibi *Gloſ. verbo*, *conſorte*, *Card. n.* 13. *q.* 10. *Innoc. eod. c. cum I. & A. n.* 4. *& ibi Hoſt. num.* 2. *Joan. Andr. n.* 2. *Anton. n.* 6. *Abbas n.* 29. *Anchar. num.* 12. *Imola num. penult. Bellam. n.* 7.

26 Quod ſi quæras, an ſi poſt litem conteſtatam procurator alicujus ingrediatur religionem, poſſit cauſam illam proſequi. Reſpondeo, non poſſe, ſed revocandum eſſe procuratorem. Conſtat ex *l. aut religionis*, *juncta lege præced. ff. de procuratorib.* ubi inter caſus, in quibus poteſt procurator poſt litem conteſtatam revocari proponitur hic; & docet ibi *Gloſſa verb. aut religionis*, *& Jacobinus de Sancto Georgio*, *l. militem in fine*. *C. de procur.* Immò non tantùm poſt profeſſionem, ſed etiam tempore novitiatus poteſt revocari is, qui in ſæculo erat procurator, non obſtante litis conteſtatione, ut docet *Gloſſa c.* 2. *verb. ingredi*, *de procurat. in* 6. quia ex juſta cauſa poteſt tunc revocari, ut decidit textus ille; at juſtiſſima cauſa eſt ingreſſus in novitiatum.

27 Tandem ſupereſt quadruplex difficultas enodanda. Prima eſt, quid ſit advocare, quod quidem explicatur *lib.* 1. *paulò poſt princip. verſ. poſtulare*, *ff. de poſtuland.* ubi c habetur; *advocare eſt deſiderium ſuum*, *vel amici ſui in jure apud eum*, *qui juriſdictioni præeſt*, *exponere*, *vel alterius deſiderio contradicere*. Prior pars comprehendit advocatum actoris, cujus eſt deſiderium ſui clientuli manifeſtare: poſterior autem advocatum rei, cui competit contradicere deſiderio, & petitioni actoris. Sic *Abbas rubr. de poſtulando*, *num.* 1.

28 Hinc deducitur primò, non eſſe advocare, ſi quis Judicem adeat rogaturus, ut concedat terminum non allegando jus partis. Sic *Bart. lib.* 1. §. *advocatos n.* 2. *ff. de variis*, *& extraordinariis cognitionibus*. *Hortenſ. Cavalcan. de brachio regio*, *p.* 7. *c.* 13. *n.* 406. *caſu* 5. & conſtat ex *ea l.* ibi *Non tamen*, *qui pro tractu non affecturi cauſis accipere qui ſolent advocatorum numero erunt*, *ubi Gloſſa verb. pro tractu*, inquit, *puta*, *ut dilationem unam acquirant*. Immò idem credo, licèt jura partis allegent. Quia id non eſt comparere in judicio, nec ſubſcribunt petitionibus in judicio præſentandis, quod ad advocati munus exigitur, ut dicemus *num. ſequent.* ſed Judici privatim jus partis exponunt.

29 Secundò deducitur, advocati munus non obire, qui conſilium præſtat in aliqua cauſa, ſive verbo, ſive ſcripto, non adeundo Judicem, quia hic non aſſiſtit judicio; advocare autem eſt pandere alienum deſiderium in judicio. Sic *Bart. eodem* §. *advocatos n.* 3. *&* 4. *lib.* 1. §. *poſtulare nu.* 1. *ff. de poſtulando*. *Abbas rub. de poſtulando nu.* 1. *Roſel. verb. advocat. in initio*, *& ibi Angelus in initio*, *Sylveſt. q.* 1. *Armilla n.* 1. *Tabiena in initio*, *Hortenſ. Cavalcan. alios referens eodem n.* 406. *caſu* 4. *Magonius de recta judicialiter patrocinandi ratione*, *c.* 11. *n.* 5.

30 Tertiò deducitur, neque eſſe advocatum, qui intervenit, ut contractus inter aliquos ineatur, inducendo utramque partem, quia hoc non eſt in judicio aſſiſtere. Sic *Bartolus eodem* §. *advocatos*, *n.* 4.

31 Quartò deducitur, neque eſſe advocatum, qui jura partis allegat coram arbitratore, quia arbitramentum eſt quidam contractus tranſactionis, & non eſt propriè judicium, *l. ſi meis*, §. *recepiſſet*, *ff. de arbit.* Et ſic non eſt hoc adeſſe liti, ſed contractui. Sic *Bart. eo* §. *advocatos n.* 5. Quare contrarium, & meritò innuit, ſi id fieret coram arbitro, cùm enim ſit verum judicium arbitrorum tueri ibi partem rei, vel actoris, eſſe verè advocare: atque ideò dicemus *num.* 55. *&* 61. religioſum non poſſe arbitri munere fungi, ſed ſolius arbitratoris, quod Judicis munus interdictum ſibi ſit, & arbiter ſit verus Judex, non autem arbitrator.

32 Ultimò deducitur, eum qui ex pacto, vel ſtatuto, vel lege tenetur non advocare, poſſe extra judicium conſulere verbo, aut ſcripto: quia id non eſt advocare. Atque ita docent *Bart. eo* §. *advocatos n.* 4. *& lib.* 1. §. *poſtulare n.* 1. *ff. de poſtuland. & Paulus lib.* 1. *ff. de legationibus nu. unic. Pariſ. in addit. verbo poſtulare*, *& ibi Angelus paulò poſt princ. Abbas rub. de poſtulando n.* 1. *in fine*. *Jaſon. in princ. n.* 11. *ff. de verborum obligat. & ibi Roman. n.* 3. *Bernard. Diaz pract. canonic. c.* 63. *n.* 2. *Roſella verb. advocatus*, *in initio*, *& ibi Angelus in initio*, *Sylv. q.* 1. *Armilla n.* 1. *Tabiena in initio*. Nec placet limitatio, quam tradit Romanus, modo id fiat gratis, quia fieri gratis, aut pretio, non variat rei naturam. Quare immeritò doctrinæ huic contradicunt *Anan. rub. de magiſtris*, *n.* 23. *Decius l. femina n.* 19. *ff. de regulis juris*. *Ripa l. in princ. n.* 57. *ff. de verb. obligat. Felinus rubr. de fide inſtrumentorum*, *n.* 2. *Hortenſ. Cavalcan. citatus n.* 19.

33 Secunda difficultas eſt, an hæc prohibitio adeò ſtricta ſit, ut neque in una cauſa permittatur monachis advocare, aut procurare, niſi concurrente monaſterii utilitate? Quibuſdam placet eam prohibitionem intelligi, quando monachi vellent indifferenter ea munia exercere, ſecus ſi in una cauſa: & ita in alio ſimili, nempè, ut clericis, quibus ſimiliter ea munera interdicuntur *cap.* 1. *de poſtuland.* tradunt *Innoc. c. unic. in fin. de obligatis ad ratiocinia*. *Archid. c. fin. paulò poſt principium*, *d.* 86. *& ibi Turrec. n.* 2. *Felin. c. cum I. & A. n.* 11. *de ſententia*, *& re judicata Greg. Lop. lib.* 5. *verb. otroſi*, *tit.* 5. *p.* 3. *Bernardus Diaz practic. canonic. c.* 57. *n.* 2. *& c.* 60. *num. unico*. *Salzed. addit. ad id c.* 57. *ſtatim in principio*, ibi multos alios refert: limitantque *Bernardus Diaz utrobique*, *& Salzedo ibidem*, niſi negotium illud utrum ita eſſet arduum, ut efficeret multum diſtrahi clericum. Atque in propriis terminis religioſi, dicit *Angelus verb. advocatus*, *num.* 9. hanc opinionem ſibi placere, quamvis dicat fortè meliorem eſſe contrariam. Eidem videntur adhærere *Navarrus*, *Salzedo*, *Sayro*, *num.* 17. allegati: dicunt enim poſſe religioſum advocare, quando modica eſſet occupatio. Et tenet etiam *Chriſtophorus de Paz in leges ſtyli lib.* 6. *ſcholio unico*, *n.* 7. limitans, modo non ex cupiditate, ſed ex charitate faciat. Idem tradit *Fulvius Pacianus*, loquens de munere arbitri *conſ.* 162. *n.* 210. *tit.* 1. *& n.* 216. expreſsè dicit doctrinam *Innocent.* de clericis extendi ad religioſos; & *n.* 108. dicit non requiri licentiam ſuperioris de rigore juris.

34 Cæterum plus placet, neque in una cauſa id permitti religioſis. Quia textus prohibentes allegati *num.* 1. generaliter loquuntur; atque hanc partem ſuſtinent collectarius *c. dilecti*, *de arbitriis*. *Decius c.* 2. *in nova editione*, *n.* 74. *de judiciis*. *Sylveſt. verbo advocatus q.* 7. & hanc ajunt fortè veriorem *Abb. c.* 2. *nu.* 4. *de poſtuland. Tabien. verb. advocatus*, *q.* 7. *n.* 8.

35 Sed dubium eſt qualiter intelligatur illa unica. Juxta priorem opinionem *Felin. c. cum I. & A. n.* 12. *verſ.* 2. *conſider. de ſententia*, *& re judic.* docet, aliquos intelligere, ita ut expedita una cauſa, non liceat aliam aſſumere, *arg. l. boves*, §. *hoc ſermone*, *ff. de verbor. ſignificat.* quod, inquit, non puto verum, nec de mente *Innocent.* & ſequacium, quia loquuntur de generali procuratione prohibita, quæ reſtringitur admittendo unicam, & intelligitur de unica ſucceſſivè, & ſatis dicitur habere unicam, licèt ſæpe habeat plures: & affert ad hoc quamdam deciſionem Rotæ, quæ dicit, quod ſi dicatur, ut collector unicum tantùm ſubcollectorem faciat, non tollit, quin poſt illum poſſit alium ſubſtituere, & poſt ſecundum, tertium, & ſucceſſivè, ſed voluit prohibere, ne duos ſimul ſubſtituat; quod inquit notandum ad multa. Sed optimè *Decius c.* 2. *in nova edit. n.* 75. *de judiciis*, ait deciſionem Rotæ benè videri in eo caſu procedere. Quia cùm principali collectori data ſit poteſtas deputandi unius ſubcollectoris, ſi talis ſubcollector moriatur, vel impediatur, vel non reperiatur idoneus, convenit, ut alius ſubrogetur, quia adhuc durat officium principalis collectoris, & militat ratio ſubſtituendi alterius ſubcollectoris, cùm ipſe ſolus principalis non ita facilè commiſſionem exequi valeat; & ideo rationi convenit ſic explicare mentem ſuperioris, ut plures ſucceſſivè conſtituere poſſit. At ſi clericus, una cauſa expedita, aliam ſuſciperet, & ſic continuando, videtur facere contra prohibitionem, *c. te quidem* 11. *q.* 1. *& c. pervenit* 86. *d.* & multum in ſæcularibus verſaretur, quæ fuit ratio prohibitionis. Unde ait, non eſſe illicitum in una, vel altera cauſa fungi officio procuratoris ex aliqua neceſſitate, aut ratione convenienti, ut propter amicum, vel conjunctum; ſecus ſi ſtudioſè ſemper unam poſt alteram cauſam ſuſciperet. Credit ergo *Decius* priorem ſententiam ſolùm intendere, ut id munus liceat pro una, vel altera vice. Idem tenet *Fulvius Pacianus eod. conſ.* 162. *n.* 215.

36 Tertia difficultas eſt, an prohibitio hæc intelligatur de procuratione ſuſcipienda, tam ad res judiciarias, quam extrajudiciarias; *Boniſ. Clem. religioſus*, *num.* 3. *de procurat.* dicit eum textum interdicentem officium procuratoris religioſis intelligi ad quæcumque negotia, ſive judicialia, ſive extrajudicialia, & probat per *c. monachi*, *el* 2. *queſt.* 1. Item, quia ratio diſtractionis a divinis, ob quam id officium interdicitur, militat æquè in utroque caſu. Idem tradunt *Puteus deciſ.* 286. *num. unic. lib.* 2. dicens ſic deciſum in Rota *Guillelmus Durandus de conſiliis*, *rubr.* 153. *n.* 9. *Flaminius de reſignatione beneficiorum*, *lib.* 9. *q.* 4. *n.* 6. *&* 7. inde inferens, non poſse eum procuratorem conſtitui ad reſignandum beneficium.

37 Verùm textus ita diſtrictè interdicentes monacho hoc procuratoris munus obire, videntur clarè loqui de procuratore ad ſtandum in judicio: nam *c. illud monachi*, *el* 2. 16. *queſt.* 1. ſic ait; *nullus monachorum forenſis negotii ſuſceptor*, *vel executor exiſtat*, *& cap.* 2. *poſtuland.* ſic ait; *non debent eſſe forenſis*, *vel eccleſiaſtici negotii ſuſceptores*, *vel executores*, *ubi Abb. num.* 1. *not.* 1. explicat, id eſt, neque in foro eccleſiaſtico, neque ſæculari. Et inde colligunt auctores citati *num.* 4. non poſse religioſum abſque licentia ſuperioris, & utilitate monaſterii, eſse procuratorem in foro eccleſiaſtico, vel ſæculari. Item, quia textus illi jungunt officium procuratoris, & advocati. At in hoc foro cauſarum ſolo exercetur: ergo ſimiliter intelligenda eſt prohibitio de officio procuratoris exercito in eodem foro. Item aliqui Doctores, ut retuli *num.* 1. dicunt per ea ver-

verba (*ſuſceptores, vel executores*) interdici religioſis omne officium? & tamen *Abbas eod. cap. 2. num.* 3. explicat omne officium judiciale. Præterea *Clem. 2. de procur.* ſic ait; *ſicut non poteſt ſine licentia ſui ſuperioris procuratoris officium ſuſcipere, niſi pro ſuo in ead. lite conſorte*, ubi manifeſtè de procuratore ad lites ſermonem habet. Item, quia non videtur novam prohibitionem imponere aſſumendi officii procuratoris, immò illam extendit, ut neque etiam liceat religioſo ſubſtituere procuratorem: nec militat eadem prohibitionis ratio; nam multò major eſt diſtractio in judicialibus. Quare credo eos ſolum loqui de procuratore quo ad judiciales actus, ſive in foro ſæculari, ſive in eccleſiaſtico exercendos. Et ita docet *Card. ea Clem. religioſus num.* 7. *oppoſ.* 12. *& ibi Paulus*; & clarè etiam hanc ſententiam tenere videntur *Rebuffus Praxi Benef. tit. de procuratore ad reſignandum num.* 17. *& Azor. tom. 2. Inſtit. Moral. lib. 7. c. 22. quæſt.* 3. ubi dicunt, poſſe religioſum conſtitui procuratorem ad reſignandum beneficium; & ſimiliter dicit *Rebuffus* ad acceptandum beneficium.

38 Quod ſi inde inferas, licere religioſo abſque ſuperioris licentia munus procuratoris obire in negotiis extrajudicialibus; id utique negabo propter generalem rationem, quam tradidimus *hoc lib. cap.* 11. dum ſermo eſſet de executoribus teſtamenti. Cùm enim religioſus careat velle, aut nolle, indiget ad omnia hæc licitè obeunda licentia ſuperioris. At concedam non exigi utilitatem monaſterii, quia textus eam quoque poſcentes agunt de procuratore ad judicialia, ut probavimus *num. præced.* & ita *Azor. num. præced. allegatus* ſolius licentiæ ſuperioris meminit.

39 Quarta difficultas eſt; an ſi religioſus abſque ſuperioris licentia procurator conſtituatur, valeat actus procuratoris titulo geſtus? Pars negans ex eo probatur, quia *Clem. religioſus, de procur.* ſic ait; *non poteſt ſine ſuperioris licentia procuratoris officium ſuſcipere*. Quod quidem verbum (*non poteſt*) reddit perſonam inhabilem; ut probavimus *lib. 6. de matrimon. diſputat. 38. num. 20. in 3. argument.* Hujus ſententiæ videntur clarè loquentes in judicialibus *Abbas ea Clem. religioſus num.* 6. *Bart. l. filiusfam. §. veterani in fin. ff. de procur.* ubi tradunt non valere judicium, quoties quis in eo eſſe nequit nomine proprio, vel alterius; ſecus ait *Bartolus* ſi fuerit advocatus, qui nequit eſſe: & clarè tenet loquens de judicialibus, *Abbas c. in noſtra num. 9. de procurat.* ubi opponens militem non poſſe eſſe procuratorem, *l. qui ſtipendia, C. de procurat.* ſed ſi non excipiatur contra eum, valere judicium. Ergo ſimiliter valebit, ſi non opponatur contra monachum procuratorem. Reſpondet, in eo conſiſtere diſcrimen, quod miles habeat legitimam perſonam ſtandi in judicio in facto proprio, & per litis conteſtationem effici dominum inſtantiæ: at religioſus nequit quicquam in judicium deducere, niſi de licentia Prælati, & in monaſterii utilitatem; & ſic numquam effici dominum litis: & loquentes generaliter clarè tenent *Card. ea Clem. religioſus num. 7. oppoſ. 11. & ibi Imola num. 13. Bonifacius num. 26. & 27.* ubi ajunt, per illum textum reddi religioſum inhabilem, & omnino incapacem ad acceptandam procurationem abſque ſuperioris licentia: immò idem *Imola ibi num.* 15. ait, ſi religioſus habet poteſtatem ſubſtituendi, & ſubſtituat abſque licentia ſuperioris, eſſe irritam ſubſtitutionem; & *Decius cap. 2. in 2. edit. à num. 78. uſque ad 91. de judiciis*, latiſſimè probat eſſe irritam ſuſceptionem mandati procuratorii in religioſo abſque ſuperioris licentia. Et *Imol. c. in noſtra num. 57. de procurat.* reddens rationem diſcriminis, cur cùm interdictum ſit officium procuratoris, tam clericis, quam monachis, non poſſit poſt litem conteſtatam opponi is defectus clerico procuratori, poſſit tamen monacho, ideo eſſe ait, quod clericus non reddatur omnino inhabilis, ſupponens monachum reddi omnino inhabilem: & loquens de actu extrajudiciali tenet *Bertrand. conſ. 226. num. 3. vol. 3. in priori parte*, ubi ait, ſi conſtituatur procurator ad acceptandum nomine alterius beneficium abſque licentia, videri non valere acceptationem, quia etſi procurator ſit nudus conſtituentis miniſter, ſolamque ejus voluntatem habeat declarare, & ita propter ejus inhabilitatem non impediatur valor actus, ſed ſola extremorum habilitas ſpectanda ſit: at religioſus eſt incapax etiam miniſterialiter operandi abſque ſuperioris licentia; quod etiam ait clarè ſentire *Imolam c. accedens num. 17. de præbend.* ubi dicens inhabilitatem procuratoris conſtituti non impedire valorem actus, excipit, niſi ſit inhabilis ad miniſterialiter operandum, ut *Clem. religioſus, de procuratoribus*.

40 In contrarium urget non reperiri textum expreſsè irritantem hanc ſuſceptionem mandati procuratorii, quia eodem verbo (*non poteſt*) utitur *cap. 2. in princip. de teſtament. in* 6. dum officium executoris ſuſcipere interdicit monachis: & tamen multi, nec pœnitendi auctores tradunt executionem abſque licentia ſuſceptam, validam eſſe, ut retuli, & dixi eſſe probabiliùs *cap. 11. num.* 43. & utraque prohibitio eſt propter honeſtatem perſonæ. Decet enim religioſos, quia & nolle, & velle carent, ſicut in officio executoris teſtamenti expreſſit textus *eo cap.* 2. & de executore officii procuratoris docet *Gloſſa ea Clem. religioſus, verbo ſubſtituere*, & ibi *Card. num. 6. oppoſ. 10. & num. 7. oppoſ. 12. & ibi Imola num.* 15. Præterea, quia ſimiliter interdicitur monacho, qui in ſæculo erat tabellio, nova inſtrumenta conficere, cùm tamen ſit ſatis probabile inſtrumenta ſic confecta, non deſtitui ſuo valore, ut dicemus *num.* 48.

41 Sed exiſtimo, mandatum procuratorium ad judicialia acceptatum a religioſo abſque ſuperioris licentia, nullius eſſe momenti, & ita geſta virtute ejus eſſe irrita, ut tradunt multi Doctores *num.* 30. allegati, eo quod religioſus non habeat perſonam legitimam ſtandi in judicio pro ſe, nec pro alio, abſque ſuperioris licentia, ut conſiderarunt aliqui ex Doctoribus *eo num.* 39. allegatis; æquiparatur enim religioſus ſervo, cum quo proceſſus eſt nullus, etiamſi non opponatur; & ſi intervenit ut procurator, non valet judicium, ut latè probat *Decius* alios allegans *cap. 2. nova edit. à num. 78. uſque ad 91. de judiciis*. Unde non eodem modo eſt hæc prohibitio, ſicut prohibitio non acceptandi muneris executoris teſtamenti. At quoad actus extrajudiciales, etſi peccet religioſus abſque licentia ſuperioris id munus ſuſcipiens, ut dixi *num.* 32. exiſtimo tamen tenere factum, & ſic geſta virtute illius eſſe valida: Tum quia *Clement. religioſus, de procurat.* utens verbo (*non poteſt*) de ſolis judicialibus loquitur, ut probavimus *num.* 37. & non datur alius textus irritans. Tum etiam, quia duriſſimum videtur, matrimonium contractum, ſchedulam ſolutionis debiti, ac dati, terminationem rationum dati accepti factam, acceptationem beneficii privilegii, & alia hujuſmodi per religioſum procuratorem ad ea inſtitutum ſine licentia ſuperioris eſſe nullius momenti. Et de officio advocati benè dixit *Barthius citatus num.* 39. validè exerceri ſine licentia ſuperioris, etiam in judicialibus: quia non datur textus irritans, nec ratio aliud ſuadens. Quod ſi adeſſet licentia ſuperioris, & ſola monaſterii utilitas deeſſet, exiſtimo valere judicium cum eo monacho procuratore habitum, quia cum licentia habet legitimam perſonam ſtandi in judicio. Tum etiam, quia Doctores dicentes eſſe irritationem, loquuntur quando deeſt ſuperioris licentia, & *Clement. religioſus, de procurat.* utens verbo (*non poteſt*) tantùm ait, *abſque ſuperioris licentia*; & alii textus petentes quoque utilitatem monaſterii, ut *cap. 2. de poſtuland. & cap. monachi el 2. 16. quæſt.* 1. non eo verborum rigore uſi ſunt: & ideo jure optimo poteſt dici, exigi quoque monaſterii utilitatem, ut ea licentia licitè concedatur, non tamen ut validè. Et in hoc caſu eſt vera ſententia *Bonifacii*, quem retulimus *num.* 3. dicentis non exigi quoque utilitatem monaſterii.

42 Retenta tamen adhuc ſententia dicente valere geſta, dicendum eſt, ea non valere, ſi adverſarius excipiat, opponens illum eſſe religioſum, licentiaque ad procurandum deſtitutum. Conſtat, quia idem diximus *cap. 11, num.* 46. de religioſo executore teſtamenti abſque licentia; & non tantùm pars, cujus intereſt, poteſt defectum hujus licentiæ opponere, ſed etiam Judex ex officio poteſt religioſum non exhibentem ejus licentiæ teſtimonium repellere; ut optimè tradit allegans collectarium *Bellamera cap. 2, num. 2. quæſt. 1, de poſtulando*.

43 Poteſtque exceptio hæc etiam poſt litem conteſtatam opponi; nec conſtat *c. inter monaſterium, de ſententia, & re judicata*, quia procedit in exceptionibus dilatoriis, quæ ante litis conteſtationem ſunt neceſſario opponendæ, hæc autem eſt exceptio peremptoria, quæ totam litem dirimit, & ideo poteſt etiam poſt litem conteſtatam opponi. Atque ita tradunt *Gloſſa Clem. religioſus, verbo ſuſcipere, de procurat. & ibi Abbas num.* 5. *Card. num. 13. quæſt, 9. Imola num. 13. Bonifac. num. 28. idem Abbas c. in noſtra num. 9. de procurat. ubi Imola num. 17. Jacobinus de Sancto Georgio l. ſervus, num. 3. C. de judiciis. Dec. conſ. 499. num. 11. vol, 4. & cap. 2. nova edit. num. 88. de judiciis*, Limitat *Bonifac.* quando ante litem conteſtatam adverſarius hoc ignorabat: at ſi ſciebat, forſan non debet audiri pars excipiens, ſed Judex, ex officio poterit repellere.

44 Si tamen pars adverſa objiciat contra monachum de licentia Abbatis procurantem, eum non admittendum, quod non vertatur monaſterii utilitas, audienda non eſt, quod ejus non ſit monaſterii utilitatem inquirere, eaque ſæpe occulta ſit, & expediat, ut adverſarium lateat. At conventus, cujus eſt hanc utilitatem noſſe, & ſimiliter ipſe monachus, ſi ex eis conſtaret non eſſe utile monaſterio, poſſent hoc objicere, & audiendi eſsent. Sic tradunt *Innoc. c. cum I. & A. num. 3. de ſententia, & re jud. & ibi Hoſt. num. 2. Joan. Andr. num. 2. Anton. num. 7. Abb. num. 29. Imola num. ultim. Bellamera num. 6. idem Bellamera cap. 2. num. 2. quæſt. 1. de poſtulando. Vantius tractatu de nullit. tit. qualiter ſententiæ & proceſſus, qui dicuntur nulli defendi, ſeu reparari poſſint num.* 84. habetur *tomo 4. tractatuum. Fulvius Pacianus conſ. 162. num. 191. & tomo 1. num.* 192.

45 Quamvis autem geſta per monachum abſque licentia procuratorem ſint nullius valoris, ſi tamen utiliter geſſit negotium monaſterii, poteſt illud rata habere geſta, nec poterunt irritari *l. non eo minus C. de procurat. & c. benè, in fine d.* 96. tradunt *Gloſſa finalis c. monachi, el 2. 16. quæſt. 1. Imola Clement. religioſi num. 12. de procurat.*

SUMMARIUM.

Religioſus an poſſit eſſe tabellio? n. 46.
An ſi monachus, qui in ſæculo erat tabellio, conficiat nova inſtrumenta, ſint valida? n. 47.
Refertur quædam ſententia, & explicatur ſententia auctoris, n. 48.
An monachus, qui in ſæculo erat tabellio, poſſit vetera inſtrumenta complere? n. 49.
An ad ea complenda exigatur licentia ſuperioris? n. 50.
An poſſit conveniri monaſterium, & coram quo Judice, & an cogat complere? n. 51.

46 SEcundò interdicitur monachis officium tabellionis exercere. Conſtat ex *c. ſicut ne clerici, vel monachi* ubi interdicitur clericis, & ex *c. ut inquiſitionis §. verum quia, verſ. ad conſcribendas, de hæreticis in* 6. ubi tamquam quid ſpeciale conceditur favore fidei, ut monachus, qui in ſæculo erat tabellio, poſſit id munus obire: & docent omnes Doctores citandi.

47 Sed non modica eſt difficultas, an ſi adverſus hanc prohibitionem monachus, qui in ſæculo erat tabellio, conficiat inſtrumentum, ſit validum? Negant aliqui, quando abſque licentia ſuperioris id fieret, quia ea inſtrumenta facta ſunt contra legis prohibitionem; atque ita docent *Decius cap. 2. nova editione, à nu. 78. uſque ad 91. de judiciis, & conſ. 494. n. 14. & 499. n. 10. vol. 4. Covar. qq. pract. cap. 9. n. 8. verſ. monachus*.

48 At veriùs exiſtimo valere inſtrumenta, quia nullibi invenitur verbum ea inſtrumenta irritans: atque eodem modo id officium interdicitur clericis *d. c. ſicut ne clerici, vel monachi*. Et tamen frequentiſſima ſententia *d. c. ſicut*, affirmat inſtrumenta ab eis confecta fore valida. Tandem, quia irritare id inſtrumentum non eſſet damnum ipſius religioſi delinquentis, & cui pœna imponitur, ſed partium, quibus pœna infligenda non eſt. Et ideo hanc partem ſuſtinent *Angelus l. Prætor ait §. final. paulò poſt principium ff. de edendo & ibi Alex. nu. 4. Greg. Lopez lib. 28. verb. contra nueſtra tit. 15. p.* 5. limitat *Alex.* niſi per ſuperiorem ſit ſpecialiter religioſo interdictum uti eo officio, ſicut de clerico, cui tabellionis officii uſus interdictus eſt, tradit *Innoc. c. ſicut n. unic. ne clerici, vel monachi*. Cæterùm, hoc intelligendum eſt, quando id interdictum eſſet publicum, ita ut ad populi notitiam perveniret, ex tunc enim geſta eſsent irrita, ſecus antea, ſicut dicitur de prodigo, cui bonorum adminiſtratio eſt interdicta; *l. cui bonis ff. de verborum obligat.* Et ſic in clerico, cui interdictum eſt uti officio tabellionis, tradunt *Abbas eo cap. ſicut num. 11. & ibi Anchar. num. 7. Roſella verbo tabellio num. 7. & ibi Sylveſter quæſt. 3. dicto* 5. & alii, quos refert, & ſequitur *Covar. qq. practic. cap. 19. num. 8. verſ. quod ſi ſacerdos*.

49 Poteſt tamen monachus, qui in ſæculo erat tabellio, complere poſt profeſſionem, & ſignare inſtrumenta, quæ in ſæculo confecerat, vel in ſuo prothocollo breviter, & ſuccinctè conſcripſerat, ut poſtea per otium, quoties opus ſit, latiùs extenderet, quia complere vetera inſtrumenta, non eſt inſtrumenta denuo conficere, ſed executio, atque conſummatio inſtrumenti, tempore habili confecti. Quod colligitur ex *l. alienatione 13. ff. familiæ herciſcundæ* ubi dicitur alienationes voluntarias interdictas eſse poſt litem motam, non autem habentes vetuſtiorem cauſam, & originem juris neceſsariam. Atque ita docent *Speculator tit. de ſtatu monac. §. qualiter concipiet libellum num. 32. verſ. 26. Gloſſa cap. ut officium §. verùm quia verb. permiſſa de hæreticis, in 6. & ibi Francus §. ad conſcribendas, in fine Dominicus eodem §. Bart. l. locum habet §. ſi pœnas num. 3. & 4. ff. de tabulis exhibendis Angelus l. Prætor ait §. final. paulò poſt principium ff. de edendo, & ibi Fulg. num. 3. Baldus lib. 1. num. 9. C. de præſcript. longi temporis, Florianus d. l. alienationes num. 20. Ananias cap. fraternitas num. 16. de hæreticis, & ibi Felin. num. 12. fallentia 6. & cap. conſuluit num. 1. de Judæis & cap. cùm I. & A. num. 10. de ſentent. & re judic. Henricus cap. ſicut, in fin. ne clerici, vel monachi, Marianus Socinus de obligationibus libello 8. num.* 71. habetur *tomo 14. tract. Bernard. Diaz pract. canoni cap. 58. num. 3. D. Antonin. 3. part. tit. 13. cap. 2. §. 2. Angelus verbo tabellio num. 4. & ibi Sylveſter quæſt. 3. dict. 4. Armilla num. 3. Tabiena quæſt. 3. num. 4. Navarr. commentar. 2. num. 42. de regular. Covar. quæſt. practic. cap. 19. numer. 8. verſ. monachus Manuel quæſt. regular. tomo 3. quæſt. 8. artic. ultimo*. Quamvis minus benè id neget contra communem omnium ſententiam *Franciſcus Pavinus de viſitationibus 2. part. quæſt. 4. num.* 17. habetur *tomo 14. tractatuum*.

50 Exigitur tamen ſuperioris licentia ad hoc, ut benè tradit *Joannes de Ligna* quem referunt & ſequuntur *Dominicus, Francus, Marianus, Socinus, Bernardus Diaz num. præced. allegati*.

51 Poteſtque monaſterium conveniri, ut monachus ante notarius hæc inſtrumenta perficiat, ut benè tradunt *Fulgoſ. & Manuel allegati num.* 49. atque *Manuel* imponit *Angel. l. Prætor §. finali, paulò poſt principium ff. de edendo*, ſentire, poſſe ad hoc cogi monaſterium per Judicem ſæcularem, quod nequaquam ait *Angelus*, & eſt valde a veritate alienum, cùm Judex ſæcularis nullam juriſdictionem habeat in monaſteria, ejuſque monachos.

SUMMARIUM.

Quid ſit arbiter, & arbitrator, & an uterque teneatur exactè reddere parti, quod ſuum eſt? n. 52.
In quo cognoſcatur, an compromiſſum ſit in aliquem, ut in arbitrum, an in arbitratorem? n. 53.
An poſſit quiſpiam eſſe arbiter, vel arbitrator in propria cauſa? n. 54.
An religioſus poſſit eſſe arbiter? n. 55.
Qualis debeat eſſe utilitas monaſterii, ut religioſus poſſit eſſe arbiter, & cujus ſuperioris licentia, n. 56.
An poſſit religioſus factus Epiſcopus eſſe arbiter, aut habens aliquam adminiſtrationem? n. 57.
Quid de ſuperiore religionis? n. 58.
Quid de novitio, vel religioſo Societatis JESU poſt vota biennii? n. 59.
An religioſus poſſit eſſe arbitrator? refertur quædam ſententia, n. 60.
Explicatur ſententia auctoris, n. 61.
An ad munus arbitratoris obeundum requiratur utilitas monaſterii? n. 62.
An exigatur licentia ſuperioris, ut religioſus creetur arbiter, vel arbitrator, an ſolùm ut ea munera acceptet? n. 63.
An poſſit religioſus eſſe compromiſſarius ad electionem? n. 64.
An fratres Franciſcani poſſint eſſe arbitri, aut arbitratores de licentia ſuperioris? refertur duplex ſententia, n. 65.
Explicatur ſententia auctoris, n. 66.
Quid de religioſis Societatis JESU? n. 67.
An ſi contra prædictam prohibitionem religioſus proferat arbitrium, vel arbitramentum, ſit validum? n. 68. *refertur duplex ſententia? n.* 69.
Explicatur ſententia auctoris, n. 70. 71. & 72.
An ſi arbiter ingrediatur religionem, poſſit poſt profeſſionem proferre arbitrium de licentia ſuperioris? n. 73.

52 TErtiò videndum eſt de officio arbitri, & arbitratoris, an id ſit monacho interdictum. Et primùm quidem præmittendum eſt, quod diſtet inter arbitrum, & arbitratorem: id enim inter utrumque diſtat, quod arbiter ſit quaſi Judex, & eligatur a partibus, ut procedat juris ordine ſervato, & ſecundùm jus: arbitrator vero non tenetur ſervare ordinem juris: & ideo *lib. 1. ff. de arbitris*, dicitur arbitria redacta eſse ad inſtar judiciorum, & ita colligitur ex *l. ſi Societate*, aliàs *ſocietatem §. arbitrorum ff. pro ſocio*, & tradunt *Innoc. c. Quintavallis, num. 4. & 5. de jurejurando*, & ibi *Abbas num.* 7. & communiter Doctores *ibi d. §. arbitrorum Sylveſt. verb. arbiter quæſt. 3. & ibi Summiſtæ*. Et hanc quidem differentiam optimè explicuit. *Lex regia 23. tit. 4. part.* 3. ibi *Iueces avenidores ſon en dos maneras, la una es quando los homes ponen ſus pleytos, en mano delles, que les oyan, e los libren ſegun derecho, e eſtonce deximos, que tales avenidores como eſtos, deſque recibieren, e otorgaren de librarlos, à ſi que deben andar adelante por el pleyto, tambien como ſi fueſſen Iveces ordinarios, faziendoles comenzar el pleyto ante ſi por demanda, e por reſpueſta, e oyendo, e ricibiendo las pruebas, e las razones, e las defenſiones, que pone cada una de lat partes, e ſobre todo deben dar ſu Inicio afinado ſegun entendieren, que lo deben fazer de derecho. La otra manera de Iueces de avenencia, es à que llaman en Latin arbitratores, que quiero dezir tanto, como albedriadores, e comunales amigos, que ſon es cogidos por avenencia de amas las partes, para avenir, e librar las contiendas en qualquier manera, que ellos tubieren por bien, eſtos tales, deſpues que fueron eſcogidos, han poder de oyr las razones de amas las partes, e de avernilas en qual manera quiſieren, e maguer no quiſieſſen ante ſi comenzar los pleytos por demanda, e por reſpueſta, e no cataſſen à quellas coſas, que los otros Iveces ſon tenidos de guardar, con todo eſo valdriael Ivicio, o la avenencia, que ellos hizieſsen, ſolo queſea fecho à buena fe, e ſin enganno*. Ubi *Gregor. Lopez verbo ſu Iuicio, e verbo que ellos*, ait arbitrum arctari, ut pronunciet ſecundùm jus ſententiam diffinitivam; at arbitratorem non teneri pronunciare ſecundùm jus, ſed pro bono pacis poſse auferre de jure unius, & dare alteri; & hoc ſignificat illa lex in illis verbis, *an poder de avenirlas en qual manera quiſieren*. Et docet etiam optimè *Gloſſa l. ſed etſi in ſervum 9. verbo in veſe, ff. de receptis arbitris*, & conſtat ex *c. niſi eſsent, de præbend.* quia impoſſibile erat de jure, ut unus haberet titulum beneficii, & alteri deberetur penſio; & tamen pro bono pacis ex poteſtate arbitraria fuit illud toleratum. Atque idem docet *Roſella verbo arbiter num. 6. & ibi Angel. num. 6. Sylveſt. quæſt. 2. differentia 20. Tabiena quæſt. 9. num. 13. Armilla, num. 8. Bart. Alciatus, & alii*, quos refert, & ſequitur *Menochius de præſumpt. lib. 2. præſumpt. 76. num.* 14. Quod tamen intelligendum eſt, ut benè docent *Roſella, Angel. Sylveſt. Tabiena, Armilla* ibi, dummodo arbitrator ex cauſa juſta, nempe, pro bono pacis, nec nimis lædens alteram partem id faciat. Et ratio differentiæ eſt, quia arbiter eligitur ut Judex, & conſequenter, ut exactè jure utriuſque partis ſpectato reddat utrique, quod ſuum eſt; arbitrator autem eligitur, ut amicabilis compoſitor, ut tranſigens inter partes: at ex natura compoſitionis, & tranſactionis eſt, ut gratia pacis ineundæ tribuatur aliquid de jure unius alteri, vitata læſione magna, quippe ſatis lucri reportat recedens a lite *l. Lucius*, cum ibi notatis *ff. ad Trebellianum*.

53 Hinc deducitur primo modus cognoſcendi, an is in quem compromittitur, ſit arbiter, an potius arbitra-